

MERGHELYNCK

Driemaandelijks tijdschrift van Familiekunde Vlaanderen in de Westhoek

FAMILIEKUNDE VLAANDEREN Regio Ieper-Diksmuide

<http://www.vvf-westhoek.be/>

Jaargang 24 - nummer 4 2019 oktober-november-december

Iedere auteur is verantwoordelijk voor zijn eigen bijdrage.

- **Voorzitter:** Noël Boussemaere, E-post: noel.boussemaere@skynet.be
- **Secretaris:** Joël Snick, E-post: joel.snick@telenet.be
- **Penningmeester:** Stefaan Lazoore, E-post: stefaan.lazoore1@telenet.be
- **Bestuurslid:** Carina Pinket, E-post: boone.frank@telenet.be
- **Bestuurslid:** Herman Vandenbulcke, E-post: herman.vandenbulcke@skynet.be
- **Bestuurslid:** Marc Leupe, E-post: leupe.marc@skynet.be
- **Bestuurslid:** Noëlla Bouttens, E-post: noella.bouttens@telenet.be
- **Bestuurslid:** Jean – Pierre Theite, E-post: jean-pierre.theite@telenet.be
- **Bestuurslid:** Jochen Vermote, E-post: jochen.vermote@gmail.com

Activiteiten

Alle activiteiten vinden plaats in ons lokaal, **Burchtstraat 1A, 8900 Ieper**, tenzij anders vermeld.

Openingstijden:

Elke maandagvoormiddag van 09 tot 11.30 uur.

Gesloten tijdens alle schoolvakanties: de grote vakantie, kerst- en paasvakantie, herfst- en krokusvakantie en ook op officiële vrije dagen die al of niet op een maandag vallen, zoals paasmaandag, pinkstermaandag en ook op 2de kerstdag, 11 november, enz.

Verder iedere eerste zaterdag van de maand van 09:00 tot 12:00 uur.

Inhoud

Activiteitenkalender 2019 - 2020.	3
"Aengedaen is van krankzinnigheid"	4
Noël Boussemaere	4
Aangifte van de hoeveelheid tabak die aangeplant wordt in de Kasselrij Ieper	8
Herman Vandenbulcke.....	8
Beekschouwing Vlamertinge 1765	11
Herman Vandenbulcke.....	11
Krankzinnigengesticht	14
Stefaan Lazoore.....	14
Terugblik voorbijje activiteit	18
Herman Vandenbulcke.....	18
Over de benoeming van een baljuw en amman in 1753	22
Joël Snick	22
Word lid	26

Activiteitenkalender 2019 - 2020.

Open Bib: er is gelegenheid om opzoekingen te doen in ons lokaal, telkens de eerste zaterdag van de maand, van 09:00 tot 12.00 uur en dit op volgende data: 4 januari / 1 februari / 7 maart / 4 april / 2 mei / 6 juni / 5 september / 3 oktober / 7 november / 5 december

Deze data zijn ook weer te vinden op onze website: www.vvf-westhoek.be

Ook op elke maandagvoormiddag (buiten de schoolvakanties) is er gelegenheid om opzoekingen te doen tussen 09 uur en 11 uur 30.

Programma 2020

23 januari 2020: Algemene ledenvergadering + lezing door de Heer Mattias Pattyn: “**Opzoekingen in het departementaal archief van Rijsel**”. Naast de voorstelling van het komende werkjaar en een terugblik op het werkjaar 2019 heffen we het glas op het nieuwe werkjaar.

Aanvangsuur: 19 u 30

Plaats: OC Vlamertinge

Poperingseweg n° 483

8908 VLAMERTINGE

Ook dit jaar organiseren wij terug een **lessenreeks paleografie**. Volgende data werden weerhouden:

13 februari: les 1 / Joël Snick

27 februari: les 2 / Stefaan Lazoore

12 maart: les 3 / Noël Boussemaere

26 maart: les 4 / Stefaan Lazoore

23 april: les 5 / Noël Boussemaere

7 mei: les 6 / Stefaan Lazoore

De lessen starten telkens om 19 u 30 en eindigen omstreeks 22.00 uur.

Plaats: Het Perron

Fochlaan n° 1

8900 IEPER

Prijs: leden FV: 20 € / Niet leden FV: 25 €

Donderdag 11 Juni 2020: terugkomdag cursisten oud schrift. Verdere info in het volgend nummer van Merghelynck.

Donderdag 17 september: Bezoek aan het **erfgoed depot Tresoar** te Heule. Meer informatie in het volgend nummer van Merghelynck.

Donderdag 22 oktober 2020: lezing “**Opzoekingen op het internet** en het **gebruik van genealogische programma’s** met de computer” door de Heer Wilfried Devoldere. Verdere info volgt.

Bedanking.

Langs deze weg houden wij eraan de Heer Geert Verdru (Ieper) te bedanken voor het regelmatig bezorgen van een pakje doodsprentjes.

Tevens wensen wij ook de Heer Luc Debeuckelaere (Wervik) en Ignace Vandenbussche (Vlamertinge) te bedanken voor het schenken van een pak doodsbrieven en doodsprentjes.

"Aengedaen is van krankzinnigheid"

Noël Boussemaere

In het stadsarchief van Ieper bevindt zich een reeks met als titel *Dossiers Krankzinnigen* (afgekort: DK). In deze dossiers vond ik een bundel aangaande Anna Carolina Josepha Boussemaere.¹ Deze vrouw is in mijn stamboom terug te vinden. Hier volgt haar levensverhaal.

Op 19 maart 1785 om twee uur in de namiddag zag Anna Carolina Josepha Boussemaere in Kimmel het levenslicht. Zij was de dochter van wever Jan Baptist Boussemaere, 29 jaar², en van Maria Joanna Vandenberghe (Van Den Berghe), 43 jaar oud.³ Haar geboorte verliep niet zonder problemen. Zij werd er dezelfde dag nog *sub conditione* gedoopt. Haar peter was Karel Frans Vandenberghe en haar meter haar grootmoeder langs vaderskant, Anna Carolina Josephina Glorieux, toen ongeveer 53 jaar. De dopeling kreeg de voornamen van haar grootmoeder.

Haar vader was veertien jaar jonger dan haar moeder. Zij was, daar haar moeder bij haar geboorte al 43 jaar was, dan ook enig kind. De nieuwgeborene zal met haar tweede voornaam, Caroline, door het leven gaan.

Niettegenstaande zij het enig kind van Jan Baptist Boussemaere en Maria Joanna Vandenberghe was, groeide zij toch in een gezin met meerdere kinderen op. Zij had namelijk bij haar geboorte al drie halfzusters en één halfbroer uit een eerste huwelijk van haar moeder met Andreas Josephus Vrambout⁴: Angela Josepha (15 jaar), Isabella Francisca (13 jaar), Frans Lodewijk (10 jaar) en Francina Ludovica (9 jaar). Toen Caroline Boussemaere vijf jaar was, overleed haar halfbroer, Frans Lodewijk Vrambout, 16 jaar oud. Zij leerde als jong meisje naaien en zo wordt zij in haar huwelijksakte als klermaakster vermeld.

Zij trouwde in Kimmel op 4 februari 1807 met Pieter Lodewijk Devos, vier dagen na het overlijden van haar grootmoeder, Anna Caroline Josephina Glorieux⁵, en twee dagen nadat haar vader het overlijden van zijn moeder op het gemeentehuis van Kimmel had aangegeven.

Caroline was toen zij trouwde 22 jaar en *tailleuse* (= klermaakster). Haar echtgenoot, Pieter Lodewijk Devos, was in Wijtschate op 10 december 1775 om half tien 's avonds als zoon van Pieter Frans Devos en Petronella Theresia Deswarte geboren. Hij werd er de volgende dag gedoopt. Zijn peter was Pieter Frans Beun en zijn meter Lucia Eugenia Lefevre. Toen hij trouwde was hij 31 jaar oud en timmerman in Kimmel. Op de huwelijksplechtigheid waren de ouders van Caroline Boussemaere aanwezig. Haar

¹ Ieper, Stadsarchief, DK, nr. 1705.

² Jan Baptist Boussemaere, ° Kimmel 26.07.1755 - + Kimmel 24.03.1826, 80 jaar oud, zoon van Pieter Arnout Boussemaere en Anna Carolina Josephina Glorieux.

³ Maria Joanna Vandenberghe, ° Kimmel 12.03.1742 - + Kimmel 25.03.1815, 73 jaar oud, dochter van Karel Benedictus Vandenberghe uit Hazebrouck en Anna Francisca Bau.

⁴ Andreas Josephus Vrambout, werkman, ° Kimmel 14.10.1747. Hij was de zoon van Pieter Vrambout en Petronilla Theresia Beuneken. Hij trouwde in Kimmel op 10.01.1769 met Maria Joanna Vandenberghe. Hij overleed plots in Kimmel wellicht op 12 juni 1776, amper 28 jaar en ongeveer vier maanden na de geboorte van zijn laatste kind. Hij werd op 13 juni 1776 's avonds in Kimmel begraven. Zij hadden vier kinderen: Angela Josepha (° Kimmel 28.10.1769), Isabella Francisca (° Kimmel 1.03.1772), Frans Lodewijk (° Kimmel 12.06.1774 - + Kimmel 5.06.1790) en Francisca Ludovica Cecilia (° Kimmel 19.02.1776).

⁵ Anna Carolina Josephina Glorieux overleed in Kimmel op 31 januari 1807 om acht uur 's avonds. Op 2 februari gaven haar zoon, Jan Baptiste Boussemaere, en haar schoonzoon, Pieter Benoit Vermeersch, haar overlijden aan.

vader, Jan Baptist, 55 jaar en wever was eveneens één van de getuigen. Van de bruidegom was enkel zijn vader, Pieter Frans Devos, 58 jaar en timmerman - hij was ook één van de getuigen - aanwezig. Zijn moeder, Petronella Theresia Deswarte, was in Wijtschate op 18 juli 1794 begraven geworden. De twee andere getuigen waren Filip Pillaert, 29 jaar en molenaarsknecht in Waasten (Warneton), schoonbroer, en Jan Frans Boudry, 40 jaar en *boutiquier* (= winkelier) in Kimmel, *cousin germain* (= volle neef) à *la future épouse*. Iedereen plaatste zijn handtekening onderaan de akte, uitgenomen de moeder van de bruid, Maria Joanna Vandenberghe. De bruidegom tekende als *Pieter Ludovicus Devos* en de bruid als *Carolina Boussemaere*.

De handtekeningen onderaan de trouwakte van 4 februari 1807 (BS Kimmel p. 26).

Pieter Devos en Caroline Boussemaere vestigden zich in haar geboortedorp Kimmel waar hij als timmerman zijn boterham verdiende en zij wellicht nog als kleermaakster haar dagen vulde. Zij werden in Kimmel de ouders van elf kinderen⁶ waarvan zeker twee heel jong overleden: Jan Lodewijk (° 5.05.1808), Marie Thérèse (° 14.01.1810), Marie Sophie (° Kimmel 25.1.1812)⁷, Barbara Cecile (° 1.08.1814 - + Kimmel 30.05.1815), Rosalie Virginie (° 1.10.1815), Gregoire Augustin (° 28.8.1817 - + Kimmel 7.06.1819), Louis Etienne (° 26.12.1818)⁸, Colette Marte (° 6.09.1821), Melania Josepha (° Kimmel 22.10.1824)⁹, Gregorius Casimir (° Kimmel 12.04.1829 - + Merkem 22.02.1874) en Barbara Carol (° Kimmel 13.10.1832).

Zij komen in de volkstelling van 1815 in Kimmel voor. Wij vinden hen terug onder huisnummer 8: Devos Louis, 40 jaar oud, *ouvrier charpentier*, eigenaar van zijn woning, Anne Caroline Boussemaere, 30 jaar oud, echtgenote, en de kinderen: Jean Louis Devos (7 jaar), Marie Thérèse Devos (5 jaar), Marie Sophie Devos (3 jaar) en Barbe Cécile Devos (1 jaar). Haar ouders woonden in de buurt en komen voor

⁶ Toen zij in het krankzinnigengesticht werd opgenomen schreef men dat zij zeven kinderen had. Wellicht waren vier kinderen voor haar gestorven.

⁷ Marie Sophie Devos trouwde in Kimmel op 14.11.1838 met Jan Barthelemeus Marcellis, zoon van Cornelius en Barbara Theresia Haes. Marie Sophie Devos overleed in Waasten op 31.12.1879.

⁸ Louis Etienne Devos trouwde in Kimmel op 54-jarige leeftijd op 22.04.1873 met Rosalia Dumoulin, bastaarddochter van Maria Theresia Dumoulin. Louis Etienne Devos overleed in Kimmel op 19.07.1900.

⁹ Melania Josepha Devos schonk op 18-jarige leeftijd in Kimmel op 3 december 1842 het leven aan een onechte dochter: Melania Philomena Devos. Het kind stierf in Kimmel op 18 april 1850, zeven jaar oud.

onder huisnummer 7: Boussemaere Jean Baptiste, 60 jaar, wever, en zijn echtgenote Vandenberghe Marie Jeanne, 73 jaar.¹⁰

Haar echtgenoot overleed na 45 jaar huwelijk in Kimmel op 15 oktober 1852 om drie uur in de namiddag in zijn woning, 76 jaar oud. Toen hij overleed, oefende Pieter Lodewijk Devos geen beroep meer uit. Dezelfde dag nog gaven zijn zoon, *sieur* Stephanus (Etienne) Devos, 33 jaar en timmerman, en *sieur* Karel Derathé, 58 jaar en veldwachter, het overlijden aan. De getuigen plaatsten hun handtekening.

Toen haar man overleed was Caroline Boussemaere 67 jaar. Na de dood van haar man kwam zij na enkele jaren in het *Oude Mannenhuis* in Merkem wonen. Omstreeks 1855, op 70-jarige leeftijd, begon zij tekenen van krankzinnigheid te vertonen.

Op 9 augustus 1858 kwam het college van burgemeester en schepenen in Kimmel bijeen omdat zij een *certificaat* van Franciscus Demeester, heelmeeester in Merkem, hadden kunnen inzien waaruit bleek dat Caroline Boussemaere, weduwe van Ludovicus Devos, door haar krankzinnigheid niet meer in het *Oude Mannenhuis* thuis hoorde, maar in een inrichting *alwaer zieken van dien aard behandelt worden*. Zij verwezen naar het nr. 2 van art. 7 van de wet van 18 juni 1850 en de artikelen 38 en 52 van het algemeen en organiek reglement op het bestuur der krankzinnigen, door het Koninklijk Besluit van 1 mei 1851 goedgekeurd. Zij nodigden hierbij het bestuur van het *Huis van Gezondheid* van Ieper uit om Caroline Boussemaere, *aengedaen van krankzinnigheid*, op te nemen. Veldwachter Eugenius Lammens van Kimmel kreeg de opdracht Caroline naar Ieper over te brengen. Het schepencollege verklaarde ook nog dat *degene die met de zaak gelast zijn, de zieke zullen behandelen met alle zorg die men verschuldigd is, een ongelukkige. En zullen stiptelijk de voorschriften van artikel 52 der wet moeten volgen*. Een afschrift werd aan de procureur des konings in Ieper en aan het bestuur van het *Huis van Gezondheid* toegezonden. Burgemeester B. Thevelin ondertekende het document.

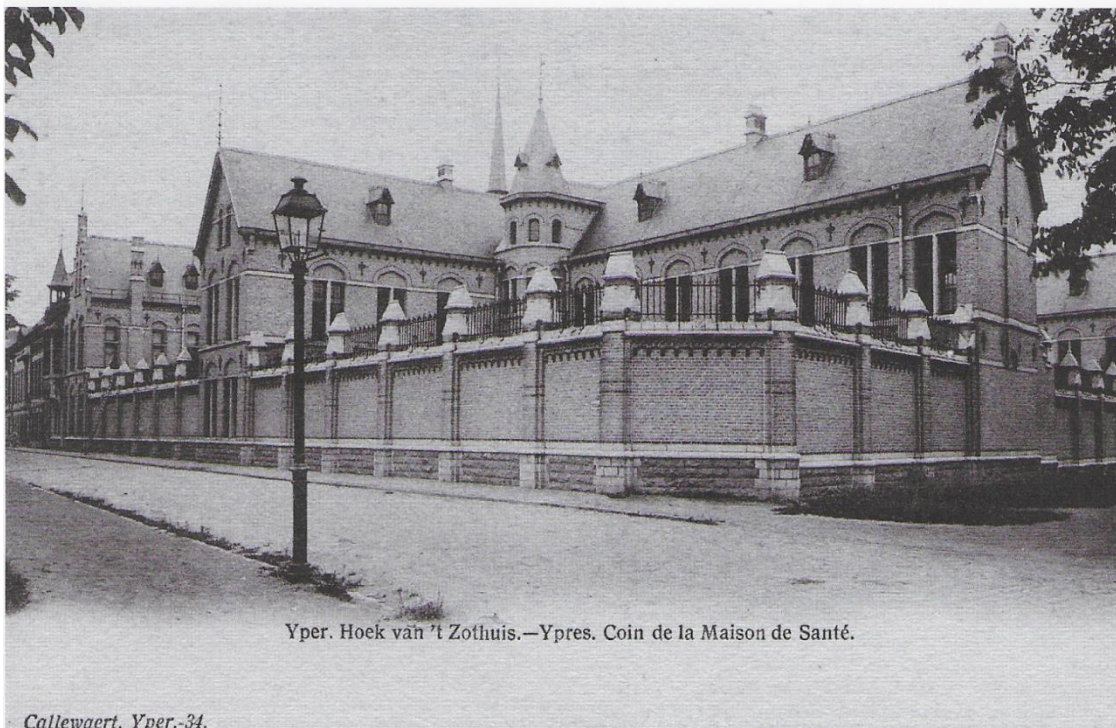
Bij de documenten steekt ook het verslag van *heel- en vroumeester* Franciscus Demeester uit Merkem van zijn onderzoek van Caroline Boussemaere. Maar vreemd genoeg dateert dit onderzoek van 11 augustus 1858, twee dagen na dat het college van burgemeester en schepenen, voortgaande op dit verslag, haar naar het *Huis van Gezondheid* in Ieper verwijzen? In zijn verslag schreef Franciscus Demeester dat Caroline sedert zeven dagen door krankzinnigheid was aangedaan, waarbij zij van tijd tot tijd *woedende uitzinnigheid* kreeg. Daarom besloot hij dat *vastzetting in een krankzinnig huis* noodzakelijk was. Hij verklaarde ook dat hij nooit eerder de zieke, *sedert eenigen tijd aengedaen van stille uitzinnigheid*, had behandeld.

Caroline Boussemaere kwam dus kort na 9 augustus 1858 in het *Huis van Gezondheid*, gelegen in de Lange Torhoutstraat in Ieper, terecht. Bij haar opname werd door het *Établissement d'Ypres* een voorgedrukte lijst met *renseignements*, bij voorkeur in te vullen met gegevens verkregen van de ouders, de voogden, de vrienden en met voorkeur van de geneesheren die de zieke behandelen. Dit *bulletin*, opgemaakt krachtens het art. 39 van het algemeen reglement op het bestuur der krankzinnigen, werd eveneens door burgemeester B. Thevelin op 9 augustus 1858 ondertekend. Het document, volledig in de Franse taal opgesteld, bestaat uit twee kolommen: Demandes en Réponses. Niet op alle vragen werd geantwoord. We lezen dat de eerste verschijnselen van de ziekte omstreeks 1855 werden vastgesteld, dat men in juli 1858 had besloten dat zij van de familie moest verwijderd worden, dat men de eerste symptomen aan haar manier van spreken had gemerkt, dat zij schreeuwde, dat zij zaken scheurde en stuk maakte. Positief was dat zij niet weigerde te eten en dat zij ook geen

¹⁰ J. DECROCK, *Volkstellingen 1815, Kimmel, Dranouter, Wijtschate, Ieper, 2000*, p. 3.

neiging vertoonde zelfmoord te plegen. Het *bulletin* eindigt met het volgende besluit: *Karoline Boussemaere, weduwe van Ludovicus Devos, van welke oorzaak harer ziekte onbekend is. En het is onze kennis niet dat een lid van haere familie ooit door krankzinnigheid aengedaen is geweest. (Oef!)*

Na een verblijf van amper een achttal maanden in het krankzinnigengesticht, *Thouroutstraat 25, Ieper*, overleed Anna Carolina Josepha Boussemaere er op 2 april 1859 om zeven uur 's morgens, 74 jaar oud. Dezelfde dag gaven Pieter Legrand, 26 jaar, dienstknecht, en Jozef Swaegers, 64 jaar, winkelier, haar overlijden op het stadhuis aan. Zij waren bureu en ondertekenden de overlijdensakte. De ambtenaar noteerde dat overleden was *Carolina Josepha Boessemaere* en dat zij in Kimmel gehuisvest was.

Vanaf 1840 was nood aan een nieuw krankzinnigengesticht (hier oneerbiedig als 't Zothuis vermeld). In 1843 werd het terrein door het stadsbestuur afgestaan aan het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen (het latere OCMW). Het gebouw, opgericht in 1851, in de Lange Torhoutstraat werd op 3 februari 1912 geteisterd door een zware brand waarbij de wasserij, onderzoeks-, zieken en slaapzalen in vlammen opgingen. Het gesticht telde toen 240 patiënten en stelde een veertigtal "dienstknechten" tewerk. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd het gebouw grotendeels vernietigd.¹¹

¹¹ *Ontdek de beelden – westhoekverbeeldt.be* [online]. Beschikbaar op: <https://westhoekverbeeldt.be/ontdek> [Geraadpleegd op 17 september 2019]; S. DEBAEKE, *Ieper graag gezien*, Brugge, 2005, nr. 35.

Aangifte van de hoeveelheid tabak die aangeplant wordt in de Kasselrij Ieper¹²

Herman Vandenbulcke

Na de lijst van de inwoners die in 1756 tabak teelden in de gemeenten Langemark¹³ en Zonnebeke¹⁴ publiceren we hier de lijst van de inwoners van Boezinge, St. Pieters parochie, St. Jan, St. Niklaas parochie en Brielen, die in veel mindere mate tabak teelden.

In dezelfde bundel steken ook nog de lijsten van personen die tabak teelden in de volgende gemeenten: Hooglede, Staden, Westrozebeke, Ledegem, Rollegem-Kapelle, laatschap Oostieperambacht en laatschap Oostnieuwkerke, maar deze gemeenten komen in dit tijdschrift niet aan bod

Boezinge

Staet ende declaratie vande quantiteyt vanden touback die jaerlicx geplant wort binnen de prochie van Boesijnghe, dit om te voldoen aen den brief utgesonden van weghe mijn heeren Bailliu ende Schepenen der Zaele ende Casselrije van Ipre van daeten 3 septembre XVII^c sesenvijftigh.

Onderteeckend: REMERY. Alles soo volght in planten, geplant ten jaere 1756.

	Planten Touback
Alvooren Benedictus DESMADRYL heeft gedeclareert geplant t'hebben den number van	1000
Jacobus LEPLA heeft gedeclareert geplant t'hebben:	400
Pieter RONSE heeft gedeclareert geplant t'hebben:	400
Pieter Jacobus GILOEN heeft gedeclareert geplant t'hebben:	350
Pieter VERHACKX	100
Pieter VANDEN ABEELE	200
Jacobus OBIJN	400
Ollevier TACOEN	275
Anthone COVE	100
Pieter Carolus GHYSELEN	400
Pieter DE KEIREL	250
Marcus CLAEREBOU	200

¹² Stadsarchief Ieper / KAS05 / n° 2659 – 2676. Kasselrij Ieper. Aangifte van de hoeveelheid tabak die aangeplant wordt in de Kasselrij.

¹³ Merghelynck / jaargang 24 / n° 2 / april – mei – juni / blz. 9 - 17

¹⁴ Merghelynck / jaargang 24 / n° 3 / juli – augustus – september / blz. 5 - 7

Carolus GODIN	200
Jan DE PRAET	300
Jan OOGHE	150
Pieter d'OOGHE	200
Philippus Jacobus BOURGOIS	150
Pieter CLAEREBOUT	300
Jan Franchois DE MEERSSEMAN	300
Benedictus DUITSCHAUVER	200
Pieter Felix RUBBEN	<u>300</u>
Nombre totael van planten beloopt:	6225 planten

Aldus desen staet ende declaratie gemaectt ingevolghende ende ut de declaratien overgegeven door de voorenstaende persoonen desen 25sten 7bre 1756 toorconde als greffier.

Sint Pieters

Staet ende uijttreck ghetrocken uijt de schriftelicke declaratien ghedaen bij d' insetenen woonende binnen ende buijten de cruijsen der prochie van Sinte Pieters binnen lpre, inhoudende iders nombre van gheplanten touback ten desen jaere 1756, dit om te voldoen aen de brieven van haere majesteijts raede van finantien dato 21sten oust lest, ende ten voorderen aen het ordre van wegghen mijn heeren bailliu ende schepenen der Zaele ende Casselrie van lpre van daten 3^{den} 7bre daer naer consistierende als volghet:

Alvooren Franchois MALBRANCHE heeft ghedeclareert datter op hun lant gheplant is tot den nombre van	500
D'Huijsvrauwe Martinus HOEDT	100
Pieter VENAN	<u>300</u>

Nombre totael van den gheplanten touback op dese prochie : **900**

Aldus desen voorschreven staet ghemaectt ende ghetrocken uijt iders schriftelicke declaratie, in voldoenijnghe vande voornomde orders door mij greffier vande gheseijde prochie desen 23sten 7bre 1756 toorconde.

Geteekend: J.B. FEXXIIN

Sint Jans

Staet ende uijttreck ghetrocken uijt de schriftelicke declaratien ghedaen bij d'inghesetenen der prochie van Sint Jans nevens lpre, inhoudende lpre, inhoudende iders nombre van gheplanten touback ten desen jaere 1756, dit om te voldoen aen de brieven van hare majesteits raede van finantien dato 21sten oust lest, ende ten voorderen aen het ordre van wegghen mijn heeren bailliu ende schepenen der Zaele ende Casselrie van lpre van daten 3^{den} 7bre daernaer, consistierende als volghet:

Alvooren de huijsvrauwe van Joannes DE LYE heeft ghedeclareert datter op hun lant gheplant is geweest tot den nombre van drie hondert vijftigh planten toubacq,

dus	350
Marijn DEVACHT	200
Deonisius RAMAULT	350
De huijsvrauwe Joannes DERAET	225
Jan VERHAEGHE	150
Pieter PARDIEU	<u>75</u>
	= 1350 planten

Joannes CNOCKAERT	350
Eugenius ODAER	300
Pieter Franchois MAHIEU	<u>225</u>
	= 4225 planten

Nombre totael vanden gheplanten touback op dese prochie = **4225 planten**

Aldus desen voorschreven staet ghemaect ende getrocken uijt iders overghegeven schriftelicke declaratie in voldoeninghe vande voornomde orders door mij greffier vande geseijde prochie, desen 24sten 7bre 1756 toorconde.

Geteekend: FEXXIIN

Brielen

Lijste ofte uijtreck uijt alle de overgegeven billietten ende declaratien door de inwoonders der prochie van Brielen, vanden touback bij hun geplant op ider sijn respectijf landt, alles genomen bij planten als door een maer sijnde tot iders respectijf gebruijck ende consomptie soo volght:

Alvooren Pieter BRYON heeft gedeclareert geplant te hebben op sijn lanst den nombre van twee duijst drie hondert planten touback ende wanof men ontrent 3000 planten touback plant op een hondert landts gelijk men door gansch rekent dus hier :

	2300 planten.
Pieter Carolus DE SODT	338
Jooris NORIJ	400
Pieter PEPERSTRAETE	300
De weduwe CLARISSE	150
Pieter Jacobus BOUCKKELIOEN	<u>250</u>

T'saemen: **3738 planten**

Mattheus PARREIN	<u>200</u>
------------------	------------

T'saemen = **3938 planten**

Aldus dese lijst gemaect uijt de overgegeven declaratien rustende ten comptoire om te volkommen aen het ordre van mijnheeren van het hoofd collegie der Zaele ende Casselrie van Ipse door den onderschreven clercq sindicq der voornoemde prochie van Brielen deesen 26sten 7bre 1756

Geteekend: B. VANOOST.

Beekschouwing Vlamertinge 1765¹⁵

Herman Vandenbulcke

Reeds in een vroegere aflevering van Merghelynck¹⁶ verscheen er een beekschouwing van Vlamertinge anno 1765. In dezelfde bundel is er een vervolg te vinden betreffende deze beekschouwing.

Schauwinghe gedaen van de beken ende waterlopen binnen de prochie ende heerlyckhede van Vlamertynghe den sesentwyngtighsten septembre XVII^c sesentsestigh door d'heer Roelandt Andries QUESTROY, bailliu der voorseyde prochie ende heerlyckhede ter kennisse ende overstaene van schepenen ende ceurheers der selve prochie ende is bevonden ende geordonneert soo volght.

¹⁵ Stadsarchief Ieper / KAS05 / n° 435

¹⁶ Merghelynck / Jaargang 19 / nummer 1 / 2014 jan. – feb. – maart blz. 9 - 14

De beke commende van Dickebusch daer over nu eene steenen duycker gemaect is traverserende de Bellestraete op het gescheet van deze prochie met de gonne van t'selve Dickebusch ende Reninghelst ende haer stortende in de Kimmelbeke leedende van het gescheet¹⁷ van de prochie van Reninghelst door dese prochie van Vlamertynghe.

Vidua Carel BERGHE ca.¹⁸ labeurlandt geordonneert te weiren alle het houtgewas staende in den aerdeboort van de beke, oock de selve beke behooryck ende suffisantelyck te suÿveren sonder uytstel op peine t'selve zal gedaen worden ten dubbelen tweeschat¹⁹ twelcke Joseph BERGE over syne moeder heeft geaccepteert.

Guilliaume VANDROMME ca. gars²⁰ de beke te bringhen op thien voeten alle de houtten te weiren ende die behoorelyck te suÿveren.

Guilliaume VANDROMME ca. meersch²¹ ende saeylandt geordoneert de beke te brenghen op thien voeten ende alle de houtten te weiren.

Joannes DE BERGHE ca. saeylandt ende Guilliaume VANDROMME oock ca. zaeylandt geordonneert de beke behooryck te suÿveren, alle de houtten te weiren ende de beke te brenghen op thien voeten.

Den voorseyden DE BERGHE ende Jacobus LORIDON beede ca. gars de beke te brenghen op thien voeten.

Den selven DE BERGHE ca. gars ende Jacobus BEKAERT ca. zaeylandt, vervallen ende vervuylde beke.

Den selven DE BERGHE ende BEKAERT d'eene ca. maeygars ende d'ander ca. zaeylandt de ingevallen kanten te verheffen, de beke te suÿveren ende die te bringhen op thien voet.

Ferdinande DEPUYDT ende Francois DEBANDT beede ca. saeylandt ongeruÿmde beke, de beke te bringhen op thien voeten.

In de marge: gestelt in wercke Francois LIPHOUT.

Joannes DE BERGHE ca. zaeylandt ende dito DEBANDT oock ca. zaeylandt ongeruÿmde beke.

Den selven DEBANDT noch ca. saeylandt ende Joannes LEBBE ca. meersch ongeruÿmde beke.

Den selven DEBANDT noch ca. diversche stucken saeylandt ende Ferdinande DE PUYDT ca. meersch vervuylde ende vernauwde beke.

Vidua Joannes STRUYE ca. gars ende Joannes D'HEM ca. saeylandt ongeruÿmde beke ende overhanghen van houtte, oock vervallen beke aen den houck van de elshaeghe.

¹⁷ Gescheet: scheiding, grensscheiding tussen 2 landen, delen van een gebied, akkers of grondbezittingen.

¹⁸ Ca. = cum annexis: met wat erbij hoort.

¹⁹ Tweeschat: het dubbele van een bepaalde waarde.

²⁰ Gars: gras

²¹ Meersch: grasland, weiland

Francois HUYGHE ca. rapier²² braeke coolplanten ende clavers ongeruymde beke ende van d'andersijde Joannes D'HEM, Ferdinande PUYDT dito HUYGHE noch den selven DEPUYT, Jan Baptiste BONTE ende noch den selven HUYGHE idem.

Continuatie van de selve Kemelbeke.

Den heere pastor deser prochie ende Francois GRIJSON geordonneert de beke te suyveren alle overhangende houtten ene wiet te weiren.

~~Aen~~Den selven GRIJSON ca. gars ende Francois VICTOOR ca. maeÿgars alle het wiet te weiren uÿt de beke.

Jan Baptiste ROELENIS ca. gars ende den selven VICTOOR ca. meersch de beke behoorelyck te suyveren ende de aerde boorden te erstellen.

Den selven ROELENIS noch ca. gars ende Philippus ROMMENS ca. meersch geheel vervuylde beke oock drye bollaerden af te cavelen.

Den voorseÿden ROMMENS noch ca. meersch ende Pieter BEELE ca. gars ongeruymde beke oock aen BEELE geordonneert te verleggen de selve beke soo ende gelyck versocht is by voorgaende schauwinghe oock aen hun geordonneert te leggen nieuwe ende suffisante brugge met suffisante lene ter plaetse alwaer d'oude is liggende.

Vorts geordonneert aen BEELE van af te cavelen eene poupelieren bollaert ende de beke alwaer sy haer breedte van thien voeten niet en is hebbende, op die breedte te bringhen.

Den voorsÿden ROMMENS noch ca. meersch ende Jan Baptiste CAENEN ca. braecke ende coolsaet planten langhstdeure vervuylde beke.

Noch den selven ROMMENS ende Francois HUYGHE beede ca. meersch de beke behoorelyck te suyveren, soo oock aen Benedictus VERMEERSCH.

Jan Baptiste CAENEN ca. gars langhstdeure ongeruymde beke.

Gelein DELIE van wedersyden ca. gars syne domesticquen besigh gevonden in t'suÿveren de beke, hun geordonneert van hun ontgonnen werck sonder uÿtstel te voltrecken, oock de ingevallen aerdeboorden te verheffen, eenen elsen bollaert af te cavelen ende de beke alwaer sy geen 10 voeten breedte en heeft op deselve breedte te bringhen ende te leggen eene suffisante brugge met suffisante leene.

Den selven DELIE ca. gars ende Jacobus DEPUYDT ca. meersch vervuylde beke de selve behoorelyck te suyveren van alle overhanghen van houtte ende die te bringhen op de breedte van thien voeten.

Joannes MAHIEU ca. meersch langhstdeure vervuylde beke alle overhanghen van houtte ende lis te weren daer toe ingestelt Adriaen ende Christiaen DEMAN.

Den selven MAHIEU ca. hofplecke ende Benedictus Joannes VERMEERSCH ca. gars vervulde ende vernauwde beke de selve te bringhen op de wyde van thien voeten, die suffisantelyck te suÿveren ende te geven behoorelyck talu²³.

²² Rapier: land dat met rapen bezaaid is.

²³ Talu: glooiing, helling ter zijde van een weg, dijk ...

Joannes MAHIEU van wedersyde gars noch vervuylde ende vervallen beke.

Noch den selven MAHIEU ca. gars ende dito VERMEERSCH oock ca. gars vervuylde beke langhstdeure van den cant van MAHIEU in diversche plaetsen vervallen aerdeboort, alles te suyveren, verheffen ende de beke te bringhen op thien voet, oock ingevallen aerdeboort van den cant van VERMEERSCH.

Den selven MAHIEU ca. vloghe idem.

Aldus dese schauwinghe gedaen ten daeghe maende ende jaere als by prochemie is geseÿdt ordonnerende schepenen ende keurheers der prochie ende heerlyckhede van Vlamertynghe aen alle de gonne by dese schauwinghe vermelt, van te volcommen aen de ordonnantien aen hun respectivelyck daer by gegeven in conformiteÿte van haere *Majesteÿts* plaecaeten ende de brieven van den heere advocaat fiscael in den raede van Vlaenderen, alhier gepubliceert ende geafficheert geweest, op peine van te incurrenen²⁴ den dubbelen tweeschat ende voordre boeten daer toe staende toorconde.

Krankzinnigengesticht²⁵

Stefaan Lazoore

Op 31 oktober 1914 telde de instelling 346 patiënten. Door een marsbevel van de burgemeester werden zij verplicht te vluchten en vonden onderdak in een krankzinnigen gesticht in de Vaucluse te Epinay-sur-Orge in Frankrijk. Op 21 november 1914 begon hun vertrek. Tussen de 1ste en 20ste november moesten zij bekennen dat er, 8 overlijdens, één uitgegaan, twee ontsnapten en 11 zieken bleven te leper. Dus kwamen zij met 325 pensionarissen aan te Vaucluse. Het aantal overlijdens en ontslagen was dus veel groter dan zij bekenden. De populatie daalde enorm, op 31 december 1915 waren zij tot 271 zieken herleid en op 27 juli 1916 tot 253.

De laatste 4 weken was de situatie in het krankzinnigengesticht tamelijk ernstig, gelukkig waren er geen accidenten onder de zieken, zelf bleven de gebouwen gespaard van het geweld. Maar Victor Vandevyver, verantwoordelijk voor de koeien, werden tijdens zijn dienst gedood. Al het personeel bleef op zijn post met uitzondering van dokter Delie, assistent geneesheer en kapelaan Callewaert.

²⁴ Incurreren: vervallen in, aanlopen tegen, oplopen tegen (iets onaangenaams)

²⁵ Stadsarchief leper / Commissie Burgerlijke Godshuizen / n° 645

Gestorven tijdens de maand november 1914 in het krankzinnig gesticht te leper.

1. Rousel Pierre

° Geluvelt + leper 21 november 1914
Datum opname: 31 oktober 1914 / verblijfsduur: 20 dagen
Reden opname: verwardheid / reden overlijden: ?

2. Matton Albin, 63 j

° Deerlijk + leper 22 november 1914
Echtgenoot van Vercruysse Christine, wever
Datum opname: 2 juli 1914 / verblijfsduur: 4 m 19 d
Reden opname: agressiviteit / reden overlijden: ?

3. Spilleboudt Julien, 56

° leper + leper 28 november 1914
Echtgenoot van Lamerant Romanie, beenhouwer
Datum opname: 10 april 1913 / verblijfsduur: 1 j 7 m 17 d
Reden opname: waanzin t.h.v. alcohol / reden overlijden: ?

4. Arcus Auguste, 65 j

° Gent + leper 28 november 1914
Ongehuwd, metselaar
Datum opname: 8 augustus 1913 / verblijfsduur: 1 j 3 m 19 d
Reden opname: mentale debiliteit²⁶ / reden overlijden: ?

5. Dubois Julien, 77 j

° leper + leper 29 november 1914
Echtgenote van Eelbo Julie, metselaar
Datum opname: 16 april 1914 / verblijfsduur: 7 m 12 d
Reden opname: dementie / reden overlijden: ?

²⁶ Debiliteit: zwakzinnigheid.

6. **Schelphe Adolphe**, 51 j

° Menen + leper 29 november 1914
Echtgenoot van Duyvejonck Leonie, zonder beroep
Datum opname: 30 oktober 1911 / verblijfsduur: 3 j 29 d

7. **Simoens Alberic**, 29 j

° Westouter + leper 8 december 1914
Echtgenoot van Hennin Irma, douanier
Datum opname: 6 augustus 1914 / verblijfsduur: 4 m 1 d
Reden opname: algemene paralyse²⁷ / reden overlijden: ?

8. **Roselle Eugenie**, 80 j

° leper + leper 9 december 1914
Echtgenoot van Baratto Marie, zonder beroep
Datum opname: 23 oktober 1914 / verblijfsduur: 1 m 16 d
Reden opname: dementie / reden overlijden: ?

9. **Verfaillie Louis**, 81 j

° Boezinge + leper 25 november 1914
Ongehuwd, zonder beroep
Datum opname: 25 november 1896 / verblijfsduur: 18 j 2 m 13 d
Reden opname: waanzinnig / reden overlijden: ?

Overleden in het gesticht in de Vaucluse te Epinay-sur-Orge in Frankrijk.

1. **Favoreel Leopold**, 37 j

° Menen, ongehuwd, behoeftige + Vaucluse 2 december 1914 om 3 uur
Datum opname: 4 november 1905 / Verblijfsduur: 9 j , 26 d
Reden opname: folie alcolique Reden overlijden: zenuwzinking

²⁷ Verlamming

2. **Delaelez Louis**, 82 j

° Oostende + Vaucluse 24 december 1914 om 7 uur

Echtgenote: Marie Dejonghe

Datum opname: 26 juni 1914 / Verblijfsduur: 27 d

Reden opname: dementie / reden overlijden: seniele dementie

3. **Crabbe Henri**, 32

° Oostnieuwkerke, + Vaucluse 31 januari 1915

Ongehuwd, behoeftige, zonder beroep

Datum opname: 24 juni 1907 / verblijfsduur: 7 j 7 m 6 dagen

Reden opname: folie epilepsie²⁸ / reden overlijden: pulmonaire TBC

4. **Stoekelynck Pierre**, 60 j

° Wulpen, + 1 februari 1915 om 4 uur

ongehuwd, behoeftige, zonder beroep

datum opname: 1 oktober 1904 :/verblijfsduur: 10 j 4 m

reden opname: krankzinnig / reden overlijden: enteritis²⁹

5. **Devolder Victor**, 40

° Poperinge, / + Vaucluse 1 februari 1915 om 6 uur

Ongehuwd, landwerker, behoeftige

Datum opname: 22 september 1905 / verblijfsduur: 9 j 4 m 10 d

Reden opname: folie epilepsie / reden overlijden: epilepsie

6. **Blauwblomme Auguste**, 67 j

° Ansegem / + Vaucluse 9 februari 1915 om 2 uur

Ongehuwd, landbouwer

Datum opname: 12 juni 1894 / verblijfsduur:

Reden opname: psychose³⁰ / reden overlijden: infectieuze enteritis

7. **Parmentier Adolphe**, 64 j

° Tielt / + Vaucluse 11 februari 1915 om 1 uur

Ongehuwd, wever

Datum opname: 3 mei 1902 / verblijfsduur: 12 j 9 m 7 d

Reden opname: folie / reden overlijden: chronische myocarditis³¹

8. **Lamotte Pierre**, 70

° Komen / + Vaucluse 27 juli 1898 om 2o uur

Weduwe van Marie Louise Coppens, zonder beroep

Datum opname: 27 juli 1989 / verblijfsduur: 16 j 6 m

Reden opname: folie / reden overlijden: enteritis

²⁸ Epileptie: vallende ziekte.

²⁹ Enteritis: ontsteking van de dunne darm

³⁰ Psychose: toestand waarbij iemand zijn grip op de realiteit kwijt is. Het zien en horen van dingen die er niet zijn (hallucinaties) en overtuigd zijn dat bepaalde ideeën die niet kloppen (wanen).

³¹ Myocarditis: ontsteking van de hartspier.

9. **Lambrecht Jules**, 52 j

° Stalhille / + Vaucluse 11 maart 1915

Ongehuwd, landman

Datum opname: 4 oktober 1904 / verblijfsduur: 10 j 5 m 6 d

Reden opname: manie / reden overlijden: seniele marasmus³²

10. **Rommens Amand**, 62 j

° leper / + Vaucluse 17 maart 1915 om 6 uur

Echtgenoot van Buyck Marie - werkman

Datum opname: 14 april 1890 / verblijfsduur: 25 j 11 m 2 d

Reden opname: seniel dementie / reden overlijden: senile marasmus

Word vervolgd.

Terugblik voorbij activiteit

Herman Vandenbulcke

Op donderdag 14 november kwam de Heer Guido Sedeyn, ere-voorzitter van de rechtbank van

eerste aanleg te leper ons onderhouden over: “ 200 jaar rechtbank van eerste aanleg te leper.” De heer Sedeyn is doctor in de rechten en werd in 1967 advocaat aan de balie te leper. Hij werd er benoemd tot rechter in 1984 en tot voorzitter in 1993. In 2006 volgde zijn benoeming tot lid van de Commissie voor de modernisering gerechtelijke orde te Brussel. Hij kreeg eervol ontslag in 2009.

Gezien zijn interesse voor geschiedenis was hij de geschikte persoon om ons te onderhouden over de

geschiedenis van de rechtbank te leper.

Hierna volgt een korte synthese van de voordracht.

Het verhaal van de leperse rechtbank neemt een aanvang op 10 november 1799.

Vlaanderen was sedert 1794 bezet door de Fransen en in 1795 werden we aangehecht bij Frankrijk. In oktober 1795 schafften de Fransen de gerechtelijke structuur, die zoals die bestond tijdens het Ancien Régime af, om te vervangen door hun eigen model. In ieder kanton zetelde de vrederechter als politierechter voor strafzaken, in elk departement kwamen er ook correctionele politierechtbanken en criminele rechtbanken. Doch de bevolking waren de Fransen al vlug beu, mede door de hoge belastingen, de verplichte militie ...

Op 10 november 1799 pleegde Napoleon een staatsgreep. Na deze staatsgreep werden er vele bestuurlijke en gerechtelijke hervormingen doorgevoerd, o.a. een nieuwe grondwet. In 1800 werden de correctionele politierechtbanken afgeschaft en vervangen door een rechtbank van eerste aanleg, met burgerlijke en correctionele kamers, die de burgerlijke en correctionele rechtbanken vormden.

³² Seniele marasmus: ouderdomszwakte

Op 18 maart 1800 werd de rechtbank van Ieper een feit. Deze rechtbank bestond uit 4 rechters, 1 griffier en 1 procureur. Een voorwaarde om rechter te worden was onder meer het feit dat rechters rijk moesten zijn, zodat ze onafhankelijk konden werken en niet konden worden omgekocht.

Uiteindelijk kon de Ieperse rechtbank pas starten op 19 augustus 1800. Waren in deze periode verbonden aan de rechtbank van Ieper: Ange François Vandermeersch, Jozef Beke, Pierre Desimpel, J.F. Deconinck

Omstreeks 1810 kwamen de keizerlijke rechtbanken tot stand. Deze rechtbanken kregen een grotere rol toegewezen. De nieuwe wetten werden strikt toegepast en uiteindelijk functioneerden deze rechtbanken wel goed.

In 1810 – 1812 kwam er in Europa een coalitie tot stand tegen het bewind van Napoleon (o.a. de Volkerenslag bij Leipzig in 1813, de slag van Waterloo). Op het Congres van Wenen werd er beslist om een bufferstaat op te richten tegen Frankrijk en zo kwam België onder het bewind te staan van het Koninkrijk der Nederlanden. In eerste instantie was men blij bevrijd te

zijn van de Fransen. Een nieuwe grondwet werd opgesteld, doch in West – Vlaanderen kon men zich niet vinden in deze grondwet. Willem I liet een referendum houden, doch alle stemgerechtigden in West – Vlaanderen stemden tegen. Er werd een constante strijd gevoerd daar de Zuidelijke Nederlanden het gevoel hadden op alle vlakken slecht te worden behandeld. Er werden voorstellen geformuleerd om de rechtbanken grondig te hervormen, doch deze hervormingen werden nooit doorgevoerd.

Tot 1828 was Vandermeersch voorzitter van de Ieperse rechtbank. Na zijn wegvallen was er niet onmiddellijk een vervanger te vinden. Uiteindelijk werd Louis Castryck benoemd tot rechter. In 1830 werd België onafhankelijk. Louis Castryck, die een echte Orangist was, verdween van het toneel. In zijn plaats werd Pierre Biebuyck aangesteld als rechter. Omstreeks 1832 kwam er een Belgische wet die de rechterlijke inrichting vastlegde, doch voor Ieper veranderde er niet veel.

Vanaf de jaren 1830 tot omstreeks 1847 kunnen we spreken van de Unionistische periode. Tussen de personen die de revolutie teweeg brachten is alles nog peis en vree. De eerste barsten in dit verbond zien we tevoorschijn komen omstreeks 1840 met de eerste liberale regering. Het Unionisme begon stilaan af te brokkelen. Ook binnen de rechtbank van Ieper begonnen de politieke stromingen zich af te tekenen. Zo was Biebuyck Unionist en uitgesproken katholiek. Van de andere rechters was hun politieke voorkeur minder duidelijk, enkel als ze zelf actief aan politiek deden.

In 1848 kregen we door toedoen van de liberalen een scheiding der machten. In feite was de bedoeling van deze scheiding het verwerven van meer macht.

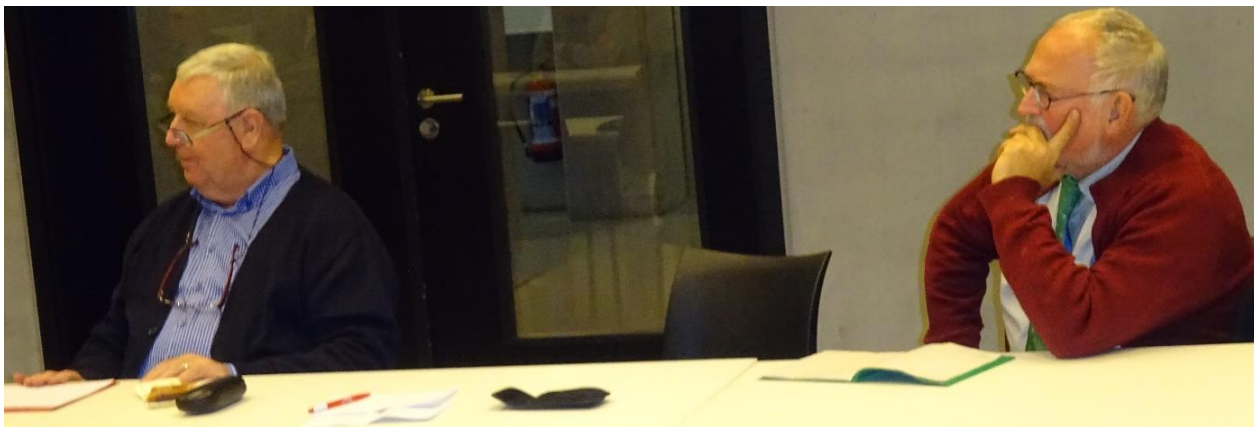
De liberalen hadden de macht in handen en het werd meer en meer duidelijk tot welke politieke familie de rechters behoorden.

Vervolgens werd het steeds moeilijker om rechters te vinden. De rechters die werden benoemd bleven slechts enkele jaren op hun post. Meer en meer werd leper een springplank om hun carrière verder uit te bouwen.

Periode 1914 -1918.

Alle ambtenaren die een openbaar ambt bekleedden moesten ter plaatse blijven. Tijdens de eerste oorlogsmoanden kon de leperse rechtbank haar activiteiten gewoon verder zetten. Vanaf oktober 1914 kreeg de leperse rechtbank iets meer te lijden van het oorlogsgeweld. ER werd beslag gelegd op de rechtbank door het Franse leger, doch de rechtbank kon verder werken tot 12 november 1914 (Eerste Slag bij leper). Het werd onmogelijk om nog verder zitting te houden, de rechtbank functioneerde niet meer, het vrederecht van Hooglede, Wervik ... kwamen onder Duits gezag. Het gerecht trok naar Poperinge, enkel strafrechtelijke zaken werden er nog behandeld, geen burgerlijke zaken meer. De leperse rechtbank hield eerst zitting in het vrederecht te Poperinge, om vervolgens te verhuizen naar het Zwijnland en later naar St. – Jan ter Biezen, alwaar er zitting werd gehouden in een café.

Na de wapenstilstand kon men terug beginnen denken aan de normale werkzaamheden van de leperse rechtbank, doch leper bestond niet meer. De toestand in St. – Jan ter Biezen was ook niet ideaal waardoor er werd verhuisd naar Watou, doch Watou behoorde tot een ander gerechtelijk arrondissement. Terug werd er verhuisd naar Poperinge, doch een geschikte locatie was niet te vinden zodat men uiteindelijk een onderkomen moest zoeken in barakken.

In deze periode was Hector Veys voorzitter van de leperse rechtbank. In juni 1919 werd het gerechtelijk apparaat verder aangevuld, doch vele magistraten vertrokken na een paar jaar om hun

carrière elders verder uit te bouwen, zodat er ook in deze periode voortdurend een tekort was aan rechters. Ondertussen huisde de rechtbank in de oude infanteriekazerne, gelegen tussen de Esplanade, de Montstraat en de Pompstraat. Doch de voormalige legerkazerne bevond zich in een bouwvallige staat, water sijpelde er naar binnen ... zodat er uiteindelijk werd beslist een nieuw gerechtsgebouw op te trekken op de plaats waar vroeger het O.L.V. hospitaal stond. Tijdens de 2de W.O. moest de rechtbank ter plaatse blijven, de rechters waren immers niet afzetbaar. Vandaar dat er in 1941 een wet in voege trad die besliste dat ambtenaren die de leeftijd van 60 jaar bereikten, moesten vervangen worden. Grote zaken werden er tijdens W.O II door de leperse rechtbank niet behandeld, enkel diefstallen

Met de bevrijding in 1944 krijgen we de instelling van de krijgsraden. Tot maart 1945 zijn er geen magistraten voor de rechtbank te leper, daarna krijgen we toegevoegde rechters. Ook in de jaren erna zijn er veel problemen om de rechtbank goed te laten functioneren.

Vanaf +/- 1953 stabiliseert de situatie zich min of meer, doch het zijn drukke tijden voor de rechtbank, onder meer door de repressie, de koningskwestie. Daardoor blijven andere zaken liggen. Tot omstreeks 1961 blijft alles min of meer bij het oude, doch vanaf 1962 komt er een kentering, o.a. door de taalkwestie. In 1963 krijgen we de wet van de eentaligheid. Ook voor de rechtbank geldt hetzelfde principe, nl. eentalige gerechtsbieden. In 1965 krijgen we de bijzondere wet op de jeugdbescherming, de kinderrechtter wordt nu jeugdrechter, problemen worden nu meer maatschappelijk bekeken.

Vanaf 1967 krijgen we grote veranderingen. Na W.O. II waren er al denkpistes om rechtbanken te hervormen. Het was niet zo eenvoudig om de rechtbank van 1ste aanleg, arbeidsrechtbank, rechtbank van koophandel op te starten.

In de jaren 69 – 70 gebeuren er veel verschuivingen binnen de rechtelijke macht, dit is ook te leper het geval. Denken we naar aan:

1993: St. – Michielsakkoord

1994: Art 107 ter, quatro ...

1995: verklaring grondwetsherziening, de 4de staatshervorming

1996 was een rampjaar voor justitie, o.a. door de zaak Dutroux. Op 20 oktober 1996 kregen we dan de Witte Mars.

Vanaf dan komt alles in een stroomversnelling terecht, de rechtbanken krijgen toegevoegde rechters, doch leper krijgt pas in 2000 toegevoegde rechters.

23 april 1998: Ontsnapping Dutroux: toenmalig minister van justitie Stefaan De Clerck moet opstappen, evenals Johan Vande Lanotte, minister van Binnenlandse Zaken. De hervormingen binnen de politie lukt maar voor justitie liggen die hervormingen veel moeilijker. Ook het faillissement van

Lernout & Hauspie had een zware impact op het leperse gerecht. Er werd een afzonderlijke onderzoeksrechter aangesteld, welke zich enkel met de zaak Lernout & Hauspie diende in te laten. Ondertussen is er toch één en ander gewijzigd in de gerechtelijke structuur van de rechtbanken. Een correctionele rechtbank van het arrondissement behandelt niet meer alle zaken, maar krijgt een specialisatie toegewezen. Zo worden alle zaken in verband met hormonen vb. in leper behandeld en zaken in verband met drugs in Kortrijk, enz. ... Men spreekt dan ook van de correctionele rechtbank van Brugge, afdeling leper.

Over de benoeming van een baljuw en amman in 1753

Joël Snick

A. Wegvallen van de ammanie door het overlijden van de baljuw

Op 4 november 1753 was Albert De Man, baljuw van Reninge, plots gestorven. Hij werd in de kerk begraven met grote dienst en met escorte³³. De functie van amman was door het overlijden van de baljuw verdwenen en dus moest er een nieuwe amman aangesteld worden. 's Anderendaags, 5 november, verscheen Petrus Philips Cardinael voor de wet van de heerlijkheden Reninge Keure en Laatschip.

Zoals uit onderstaande tekst blijkt was Cardinael "intendant ende ontfangen vanden heer marechal prince van Iseghem, heere deser prochie ende heerlijkheden, den welcken mits de doot van dheer Albert Jozef De Man overleden bailliu deser prochie ende heerlijkheden den 4^{en} deser maent, ende dat mits dien de commissie (benoeming) van ampman door hem de Man verleent, schijnt te wesen gecesseert (opgehouden, beëindigd), heeft den heer comparant in sijne gemelde qualiteijt ter provisie (als tijdelijke maatregel) ende tot wederroupen (herroepen) gestelt ende gecommiteert (benoemd) voor ampman der voornomde prochie ende heerlijkheden den persoon van sieur Pieter Jacobus de Clerck³⁴ die de ampmannie bij commissie vande heere bailliu te vooren bedient heeft, versouckende ten effecte deser de prestatie van eede naer stijle (volgens de geijkte rechtsformulieren en rechtsformules.) Dienvolgende den voorseijden sieur de Clerck alhier present heeft gedaen den eedt daer toe staende." (get.) Pieter Jacobus De Clerck, Petrus Philips Cardinael, Pieter Jacobus Louwage, Pieter Hosdey, Pieter Jacobus De Vos.

Door het overlijden van de baljuw verviel ook de ammanie, m.a.w. de baljuw had de amman aangesteld en zij vormden een stevig duo. Stierf de baljuw, dan verviel ook de ammanie. Hier werd onmiddellijk een nieuwe amman aangesteld, nl. Pieter Jacobus de Clerck.

³³ PR Reninge overlijdens f°898v: "Anno ut supra (anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio) die quarta novembris morte subitania obiit Albertus De Man, baillivius parochiae et sepultus in templo magno servitio cum comitatu"

³⁴ Deze Pieter Jacobus de Clerck was de vader van Pieter Jacobus de Clerck, priester en pastoor in Veltem, die in 1816 de "schole van Barmhertigheid" in Reninge stichtte.

B. Benoeming van een voorlopige baljuw

Er moest dus een nieuwe baljuw benoemd worden en dit kon misschien een tijdje duren; bijgevolg werd in tussentijd een voorlopige baljuw aangesteld, zoals blijkt uit de tweede tekst hieronder, die zoals de vorige begint met Petrus Philips Cardinael, intendant ... mits de doodt van d'heer Albert de Man, overleden bailliu der selver prochie ende heerlijkheden de 4^{en} deser, ende dat de bailliage mits dien comt te vacchieren (vacant of onbezet zijn), den heere comparant ooghmerk nemende dat de fonctie van bailliu in apparente voorvallende occasien moet geexerceert end bedient worden, heeft in sijne bovengemelde qualiteit ter provisie ende tot wederroupen aengesteld ende gecommitteert tot de bedieninghe der selver bailliage deser prochie ende heerlijkheden den persoon van sieur Pieter Jacobus De Clerck, versouckende ten effecte dies, de prestatie van eede, dienvolgende wij alles geconsidereert hebben den voornomde sieur de Clerck voor sulcx aenveirt, die alhier present heeft gepresteert den gewoonelijcken eedt tot alderstont datter naerder van wegen den heere deser prochie ende heerlijkheden sal gedisponeert worden. (get.) zelfde namen als hierboven.³⁵

In afwachting van een nieuwe baljuw bediende Pieter Jacobus de Clerck vanaf 5 november 1753 zowel de functie van amman als (voorlopig) van baljuw³⁶.

Op 25 februari 1754 wordt een nieuwe baljuw benoemd door Louis de Gand, heer van Reninge. Maar over deze benoeming (Franse tekst) zullen we het in een volgende Merghelynck hebben.

³⁵ GAR 73 f°53^v

³⁶ Baljuw: Benaming van den rechterlijken ambtenaar, die in een bepaald rechtsgebied als vertegenwoordiger van den landsheer optreedt. Amman, ambtman: De beambte van een bepaald district, de persoon aan wien de uitoefening der rechtsmacht en de waarneming der rechten van den souverain waren opgedragen. De betrekking van den amman (schout of meyer) tot den baljuw, waar beiden aanwezig waren, was eene ondergeschikte. De baljuw oefende de eigenlijke rechtsmacht, spande de vierschaar; aan den amman of schout was de uitvoerende macht opgedragen, met name de voltrekking der vonnissen, het innen der gerechtelijke boeten, het toezicht op de gevangenis, enz. (WNT). De amman was een soort politiemans of veldwachter.

Actum desen 5. gbre 1753 present
S^r p^r hodoij burgheere der heer
Vande Cuire S^r p^r jacobus Louwage
burgheere Van t'haet. Sijp lude p^r
jacobus de Vos syepu en Cuirgere
Vande Voorf. Cuire

Comparende in persone of heer en w^re petrus p^r
Cardinael intendant en outf. Vanden heer marghat
prince Van jsegkem heer deser prozie en heer en
den Welken mits de dood Van dheer albert jofij
de man verleden baillii deser prozie en heer des
den 4. deser maent en dat mits dien de Commissie
Van ampman Door hem de man verleden sijnt te
Wesen gesceert, heeft den heer Comparent in sijne
gemelde qualijteit ter provisie en tot weder:ronpen
gestelt en gesommittert Voor ampman der Vooromde
prozie en heer en den persoon Van S^r p^r jacobus
de Cherk die de ampmanne bij commissie Vanden
heere baillii te voeren bedient heeft, spoukende ten
efferte deser de prestatie Van lude naer stijle
dientolgende den Voorlijden Sr de Cherk alhier
present, heeft gedaen den ledt daer toe staende

p^r De Clerck
1753

o L. Cardinael

p^r j. Louwage

p. hodoij

p^r j. De Vos
1753

actum Dacte en ter presantie als
comparende in persone dheer en w^re petrus
philijp Cardinael intendant en outf. Vanden Rees

maréchal prince Van Ligne heeft Dese prozie
ende heer^m den Willem mit de dhadt van
Drees albert jodijck de man overleden bailliu der
selder prozie in heer^m den h^r Dese en dat
de bailliage mit dien comt te vacieren den
heere Comparant oogk merck nemende dat de
fonctie van bailliu in appaente voordallende
occafien moet gelijcveert ende bedient worden
heeft in sijn bevingemelde qualiteijt toe provisie
en tot wederroepen aengestelt ende gesommittert
tot de bedieninghe der selder bailliage Dese
prozie ende heer^m den persoon van s. pieter
jacobus de Clerck, versoukende ten effete dies
de prestatie van eede. Dienvolgende wij alles
geconsidereert hebben den voorre s. de Clerck
voor sulix aendeert, die alhier presat heeft
gepresteert den gewonelijcken eedt tot alderstoot
datter naerde van wegen den heere Dese prozie
ende heer^m sal gedisponeert worden.

p: Robbeij
p: J. Denos
1743

p: j: Louwage o B. Landma²

p: De Clerck
1743

Word lid

Voordelen lidmaatschap:

Wanneer u lid wordt van Familiekunde Vlaanderen ontvangt u niet enkel het tijdschrift “Vlaamse Stam” bij u thuis in de bus, maar krijgt u daarenboven nog andere voordelen, zoals gratis bezoeken aan al de documentatiecentra verspreid over geheel Vlaanderen en Brussel, sterke prijsvermindering bij deelname aan cursussen of voordrachten,... U kan de vereniging financieel steunen, door gewoon lid, steunend lid of beschermend lid te worden.

Bijdrage Familiekunde Vlaanderen 2020:

Gewoon lid: 37,00 €

2de persoon in het gezin: 10 €

Steunend lid: 54 €

Begunstigde: Familiekunde Vlaanderen vzw, Van Heybeeckstraat 3, 2170 Merksem

Rekening: IBAN BE58 4141 1712 2179 - BIC KREDBEBB

Voor meer uitleg betreffende Familiekunde Vlaanderen: www.familiekunde-vlaanderen.be